GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

(Br.) Litt. Sv. Dram.

Morgonen vid Lützen

Epilog vid Gustaf Adolfsfesten d. 6 Nov. 1882

af

Gustaf Bellander

Uppförd å Stora Teatern i Göteborg

GÖTEBORG
D. F. BONNIERS FÖRLAGSEXPEDITION

Pris: 50 öre

Morgonen vid Lützen

Epilog vid Gustaf Adolfsfesten d. 6 Nov. 1882

af

Gustaf Bellander

Uppförd å Stora Teatern i Göteborg

GÖTEBORG
D. F. BONNIERS FÖRLAGSEXPEDITION
1882

MORGONEN VID LÜTZEN

EPILOG PÅ VERS I

1 AKT

PERSONALFÖRTECKNINGEN I GÖTEBORG:

GUSTAF ADOLF	hr	*W. Ryåberg*
BERNHARD AF WEIMAR	»	*Stenvall*
STÅLHANDSKE	»	*Julin*
NILS BRAHE	»	*Zachrison*
LEUBELFING	frkn	*Ida Byström*
OLOF PERSSON	hr	*Palme*
LARS SIGGESSON	»	*Löfgren*
PER SMÅLÄNNING	»	*Envall*
OLOFS FADER	»	*Gustafson*
ANNA	fru	*Wallin*

* * *

SVEA	frkn	*A. Byström*

FÖRSTA SCENEN.

Scenen föreställer en del af slagfältet vid Lützen. Fonden en öppen plats. På högra sidan synas två tält, framför det öfversta står svenska riksbaneret, framför det nedersta sammankopplade hillebarder. Till venster synes en rustvagn. Fram och tillbaka i fonden gå Olof Persson och Lars Siggesson på vakt med dragna värjor. Vid ridåns uppgång höras trumhvirflar och trumpetstötar i fjerran.

Lars Siggesson

(sjunger: mel. »Fjerran han dröjer».)

Fjerran i dalen, der elfven hon brusar,
Der trasten han sjunger och skogen han susar,
Ligger mitt hem — ack när ser jag väl det igen!
Finlands väna strand.
Finlands väna strand.

Här bland de blixtrande, blodiga svärden,
Ser jag i drömmen mitt hem här i verlden,
Ser hur det gömmer allt, som jag har kärt och dyrt.
Finlands väna strand.
Finlands väna strand.

Stupar jag glömd här på främmande stränder,
Tanken den sista till hemmet jag sänder

Glad för min konung mitt lif så jag låter här.
Finlands väna strand.
Finlands väna strand.

Olof Persson.

Så isig natten är och dimman sjunker.
Det tränger genom märg och ben. Om morgon
Det vore blott och striden väl begynte,
Jag tänker Wallenstein gör dagen het.

Lars Siggesson.

Hvem vet, om ej i morgon qväll vi ha' det
Mer kallt än nu —

Olof Persson.

Hvem tänker väl på döden,
När man får ta' ett kragtag med kroaten.

Lars Siggesson.

Ja, nog han skall få sitt i dag, krabaten!

Olof Persson.

Nå hvad är det för konst med sådan kung!
Är lifvet seger, blir ej döden tung;
Väl skälfde jag, när trumman först jag hörde

Lars Siggesson.

Väl ej af rädsla?

Olof Persson.

Sådant mig ej rörde
Men bredvid mig, då jag till striden drog,
En flicka stod — som —

Lars Siggesson.

Jag förstår dig nog

Olof Persson.

Hon var så vacker som en ros i Juli
Och frisk och dugtig som en Dalamö!
En sådan natt som denna, före striden,
Min tanke flyger hem — till ungdomstiden,
Och uti krigarns barska öga står
En okänd, bortglömd gäst — en tår.

Per Smålänning (inkommer).

Säg, känner ni en dalkarl här på flygeln,
Soldat i ledet — heter Olof Persson —
Jag har ett bud till karlen — säg, hvar finns han?

Olof Persson.

Jag känner honom väl — *var* simpel karl,
Men har nu tjent sig upp, och står i qväll
På vakt hos kungen.

Per Siggesson.

Kan jag råka honom?

Olof Persson.

Hur så — — —

Per Siggesson.

Jo, när i förrgår Stenbock
Från Pegau vände, mötte vi på vägen
En gammal gubbe, klädd i dalkarlsrock. —
Och gubben var ej ensam — bakom ryggen

Der stod en flicka — Donner-Kreuzer-Wetter! –
Det fanns väl ingen karl vid regementet,
Som inte gett sitt byte för en kyss.

Olof Persson.

Nå hvad har Olof Persson — — —

Per Siggesson.

Gubben sade
Till Stenbock, att han har en son vid hären
Som bär det namnet — Flickan heter Anna!

Olof Persson.

Hvad säger du — — — Jag sjelf är Olof Persson

Per Siggesson.

Hå kors! Ja, lycka till! jag tänker flickan
Din fästmö är.

Olof Persson.

Hvar äro de? — — —

Per Siggesson,

Der borta!

Olof Persson.

Jag springer dit — — —

Lars Siggesson.

Betänk! du står på vakt,
Och kungen kan hvart ögonblick ju komma.

Olof Persson.

Hvad bryr jag mig om — — —

Lars Siggesson. (förebrående).
Kungen?

Olof Persson.
Far och Anna!

Per Siggesson.
Blif ej så het — Jag för dem hit till dig! (han går).

ANDRA SCENEN.

De förre. Olofs Fader. Anna.

Olof Persson.
Hvad vill det säga — — är väl far från gården!
Och här i Tyskland!
(Fadren och Anna komma).

Olof Persson.
Anna! Anna! Fader!

Fadren.
Min son!

Anna.
Min Olof!

Olof Persson.
Hvar'från kommen I?
Väl fylls mitt hjerta af en sådan glädje,

Som jag ej känt, se'n sist jag var i Dalom;
Men säg, hur han I båda kommit hit!

Fadren.

Jo, Annas far är död — min gård brann upp
Och jag och Anna egde intet hem!

Anna.

Du vet min bror — —

Olof Persson.

Ja!

Fadren.

Tigga om hans bröd,
Vi kunde ej, förr ut i vida verlden
Vi draga — — ville söka rätt på kungen
Och bedja honom gifva fri vår Olof.
Och många, långa dagar ha vi vandrat,
Tills för tre måna'r se'n vi träffa på
Herr Sten på Holmdal, då han vände hemåt —
Han gaf oss råd att söka hit till Sachsen.

Olof Persson.

Och nu — — —

Anna.

Ska' vi hos kungen be dig fri!

Olof Persson

Men ej i dag —

(Man hör trumhvirflar)

Han kommer — gå åt sidan!

TREDJE SCENEN.

Gustaf Adolf. Stålhandske. Hertig Bernhard. Leubelfing. De förre.

Gustaf Adolf.

Ja, ville dimman skingras blott — så skulle
Väl Wallenstein i dag få varmt ett bad! —
Om dimman skingrades — — —

Stålhandske.

Blott tålamod,
Jag tänker solen kommer tids nog åter!

Gustaf Adolf.

Men innan dess är Pappenheim tillbaka!
O, vore denna dag blott slut — om segerns krona
För denna gång ock blefve min, då skulle
Jag sluta fred med kejsarn — draga hem
Och fordra såsom enda lön för striden
Att tro och samvet' blefve fria gjorda!
En dag blott! — — — Hvi så tankfull, Bernhard,
Kan ej mitt lejon vänta några timmar?

Bernhard.

Jag strida vill och vill dock icke strida!
Betänk, att hälften utaf dem, som kämpa
Emot oss, äro tyskar liksom jag,

Och villade, bedragne eller köpte!
O när skall Tysklands jord af frie män
Och ej af tysk mot tysk i härnad trampas,
Skall evigt det förslösas, detta mod,
På moderskändning och i broderblod.

Gustaf Adolf.

Var lugn, min vän, en bättre tid skall randas,
Då stridens vilda orgier skola sluta
Och skilda bröder famnas uti kärlek,
Och skilda hjertan bedja samma bön!
Ej i vår tid! Som bonden kornet gömmer
I jorden under höstens kulna dagar,
Vårt korn vi ock må så i glad förtröstan
På honom, som utaf det skapar ax.
Och ej med ängslan — nej, med glädtigt mod
Den skörden vattna med vårt hjerteblod!

Bernhard.

Min ädle konung!

Gustaf Adolf (tar hans hand).

Om i dag jag faller,
Tar Ni befälet — — —

Bernhard.

Tala icke så,
O, faller Ni — hvem vill väl lefva då?

Gustaf Adolf

(vänder sig om och ser Olof, Anna och Olofs Fader).

Hvad ser jag väl deruppe — hvad gör flickan
I lägret — — karl? Hvad tänker du — säg vet du
Då icke, att jag strängt förbjudit — — Svara!

Olof Persson. (Anna på knä).

Jag känner väl Ers Majestäts befallning,
Och icke har jag vågat bryta mot den,
Men flickan här har kommit hit i går
Med denne gamle man, som är min fader.

Gustaf Adolf.

Stig upp mitt barn — kom fram du gamle man,
Säg kommer du från Sverige — så välkommen!

Fadren.

Tack ska' du ha' — så, — du är våran kung!
Gud signe dig! Nå, jag skall helsa hemfrå'!

Leubelfing (till Stålhandske).

Han duar kungen —

Stålhandske.

Brukas så i Dalom.

Gustaf Adolf.

Tack far, hur står det till i gamla Sverige?

Fadren.

Ahjo — så der — på många ställen landet
Är fattigt nog, ty mycket ungfolk dragit
Till Tyskland — — —

Gustaf Adolf.

Snart de skola komma åter
Och oplöjd teg skall bära skörd igen.

Fadren.

Det hoppas vi — Nu tänker man derhemma,
Att när vår kung behöfver våra karlar
Så får han ta' dem då i Herrans namn.
Min far han följde med kung Gösta, då han
Mot dansken drog och gjorde Sverige fritt;
Man säger hemma du skall göra mera:
Guds verld så fri som vårat eget land.

Gustaf Adolf.

Det skall jag gubbe — Klagar man der hemma
På skatterna?

Fadren.

Hå! Kan just icke säga
Ty du är omtyckt som din far och farfar,
Och som din dotter blir, när du går hädan!

Gustaf Adolf (rörd).

Min dotter — — —

Fadren.

Ja, den unga lilla fröken
Ska' bräs på far sin har jag hört af Lasse,
Vår riksdagsman, som såg'ana i våras!
Men får jag gifva dig ett råd?

Gustaf Adolf.

Ja gerna!

Fadren.

Kom hem till oss igen — vi tränga till dig,
Ty hela riket ä' som utan far.

Gustaf Adolf.

Ditt råd är icke dumt, du fattar dock:
I dag, då strid skall stå, kan jag ej resa.

Fadren.

Du har nog rätt, gif hedningen på pelsen
Och res se'n hem i morgon bitti' strax.

Gustaf Adolf.

Ditt första råd jag lyda skall, om möjligt,
Ditt andra ock — men kanske längre fram.
Men inte har du kommit ifrån Dalom
Och hit till Sachsen för att ge' mig råd?

Fadren.

Nej, jag kom hit att bedja dig om något,
Som är så lätt för dig att skänka mig!
Jag har ej någon mer i denna verlden
Än den här pojken, gif mig honom fri;
Du har soldater nog, vi stå allena,
Nog är du karl att re' dig utan honom.

Gustaf Adolf (leende).

Det tror jag nog — hvad säger du mitt barn
Vill du ock gerna ha' din fästman åter?

Anna.

Om jag det vill — jag har ju honom kär,
Och den man älskar, vill man ju behålla.

Gustaf Adolf.

Och du soldat, vill också du bli fri?

Olof Persson (saluterar).

Om det är kungens vilja — — — —

Gustaf Adolf.

Lyder så:
När helst du önskar får du hemåt draga
Från detta ögonblick så är du fri.

Olof Persson.

Ej detta ögonblick vill fri jag vara,
Ej har jag varit med vid Leipzigs strid,
Ej har jag öfver Lech för Eder dragit,
För att vid Lützen lemna Er. O nej!
Får jag min frihet ej på andra vilkor
Än att i dag ej strida få — då vill
Jag icke ha' den — — —

Gustaf Adolf.

Så blif qvar min vän
Du skall få slåss och ej blott som korpral,
Se till att Ni er sköter väl, hr fänrik!
Hvad säger du om detta, gamle far?

Fadren.

Att pojken
Har rätt. Ty inte går det an att rymma!

Gustaf Adolf.

Men om han stupar — — —

Fadren.

Har han gjort sin pligt,
Så kan han hvila på ett sämre läger.

Gustaf Adolf. (till Anna).

Hvad säger du?

Anna.

Jag klagar ej, jag vet,
Att intet sker emot vår Herres vilja,
Och att hvad Olof gör — det är nog rätt!

Gustaf Adolf.

Mitt trogna, kära, tappra svenska folk!
Så gör då som du vill! Men Leubelfing se till,
Att folket litet får till bästa — de behöfva't;
(Till Olof).
Du följer med, fast du om några timmar
Vill strida, kan du väl med henne gå,
Och styrka dig — Gud vare med er, två!

Anna och Olof.

Gud signe Eders Majestät!

Gustaf Adolf.

Farväl!
Farväl du gamle — helsa hem till Sverige.

Fadren.

Välkommen efter — — —

Gustaf Adolf.

Helsa på mig då.

Fadren.

Det skall jag göra.

Gustaf Adolf.

Om jag faller
Så helsa hem, att Sveriges folk och land
Min sista tanke var i denna verlden!

Fadren.

Du lefver nog, men skull' så illa vara,
Så sker ju allt uti vår Herres vilja,
Farväl nu med dig — ses vi ej igen
På jorden mer — vi ses i himmelen.

(De gå).

FJERDE SCENEN.

De förra (utom Fadren, Anna och Olof).

Gustaf Adolf.

Ett sådant folk! Så, Bernhard, äro alla!

Stålhandske.

Som guldet trogne!

Gustaf Adolf.

Bilden passar icke
Ty guld är böjligt i sig sjelft, och svensken
Är icke böjlig, men hans trohet liknar

Det jern, som hemtas upp ur svenska jorden,
Och utaf hvilket göras goda svärd!
Ej värjor som spanjorens, österrikarns,
Men starka, väldiga och tunga slagsvärd. —
Men skingras inte dimman än —

Stålhandske.

Jo, litet,
Om några timmar — —

Gustaf Adolf.

Tiden går som snäckan
Och kanske Pappenheim dock hinner hit!

Stålhandske.

Så slå vi honom.

Gustaf Adolf.

Du är säker, finne!
Jag tror, att lugn du stred mot hela verlden.

Stålhandske.

Om Eders Majestät befaller — ja, med nöje
Och mina finnar ä' nog karlar till det.

Leubelfing (inkommer).

Jag gjort som Eders Majestät befallt.

Gustaf Adolf.

Gaf jag dig ej i natt i vagnen der
Ett papper — — —

Leubelfing.

Jo.

Gustaf Adolf.

Hvar har du det? (Leubelfing tar fram det) Läs upp det.
Jag skref det uti natt, då alla sofvo.
Om jag i dag på denna valplats faller,
Det är mitt testamente till mitt folk.

Leubenfing (läser:)

Förfäras ej du lilla hop,
Fast fiendernas larm och rop
Från alla sidor skalla;
De fröjdas åt din undergång,
Men deras fröjd ej blifver lång,
Ty låt ej modet falla.

Din sak är Guds, gack i ditt kall
Och i hans hand dig anbefall
Så räds du ingen fara.
Hans Gideon skall än bli spord,
Som Herrens folk och Herrens ord
Skall manligen försvara!

I Jesu namn vårt hopp är visst
Att de gudlösas våld och list
Ej oss men sig förstörer;
Till hån och spott de skola bli! —
Med oss är Gud, med honom vi,
Och segern oss tillhörer.

Gustaf Adolf (tankfull.)

Och segern oss tillhörer! (Brahe kommer)
Hvem är der — —

Nils Brahe.

Nils Brahe, konung!

Gustaf Adolf.

Kommer du med bud
Att vi få börja striden — — —

Nils Brahe.

Dimman lättnar,
Jag tror, att leken börjas kan.

Gustaf Adolf.

Nils Brahe!
I dag det gäller dig och dina gossar.

Nils Brahe.

Den blågula brigaden väntar endast
På konungens befallning för att segra.

Gustaf Adolf.

Då kommer du med glada bud. — Till häst!

Bernhard.

Ers Majestät — vi ha en bön till Eder
Var ej för djerf i dag — tag Er ett harnesk,
Försigtighet är icke feghet dock.

Gustaf Adolf.

Jag tål ej harnesk — Gud mitt harnesk är!

Nils Brahe.

Men — — om — — —

Gustaf Adolf.

Var icke envis — ingen konung
Har ännu dött, för en fiendtlig kula
Och om jag blir den förste, nå välan!

Stålhandske.

Det klarnar — — —

Gustaf Adolf (faller på knä).

Herre, du hvars rika nåd,
Mig ledt från Sveriges arma land att strida
För mensklighetens högsta — tro och frihet —
O, gif mig kraft och gif mig seger, Herre,
Om dig så täckes, eller låt mig falla
För det, som trygt jag lägger i din hand,
Det käraste jag eger: tro och land.
(Stiger upp)
Nu ha vi gjort vår pligt som kristne män,
Och lagt vår sak i Herrens starka händer,
Väl bedit är halft vunnet — andra hälften
Få vi göra raskt med våra svärd.
I tyskar, saken gäller Er väl lika mycket
Som oss; om Wallenstein nu segrar,
Så är det slut med Tyskland, minnens det.
I svenskar, finnar, följen nu Er konung
I dag vi göra slut på all vår möda
Och vända åter till vår fria strand, (drager svärdet)
Till strid, till strid för tro och fosterland!

Han skyndar ut, alla följa honom under jubelskri, musiken faller in och målar striden. Derefter drages

fondförhänget upp, och i tablå ser man den döde konungen, uppburen af segerns gudinna, medan vid den dödes hufvud står:

Svea.

Sof ljuft min hjelte, sof som barnet drömmer
När lugnt det hvilar på sin moders arm,
Och dagens kamp och oro det förglömmer.
Sof ljuft, min hjelte, invid segerns barm,
Jag har dig älskat från din ungdoms tider,
Då Sverige du tog mot som Herrens lån,
Jag följt med dig i ärans tusen strider,
Din arma, stolta moders störste son!

Sof ljuft, min hjelte, Sveas hjerta troget,
Ditt minne värna skall i grafven än,
Och folket, som du förde, redoboget
Det skall din ära vakta så som män.
Och ljuder kämpasången: »slut är friden,
Upp, svenskar, troget kring er moder stån!»
Ditt hjeltesvärd jag svingar främst i striden,
Din arma, stolta moders störste son!

1001850999